

Can Pio

Tona

Ubicació

Comarca: Osona
Lloc/Adreça: c. Major, 13-15
Alçada: 585,9

Coordenades:

Latitud: 41.85094
Longitud: 2.22834
UTM Est (X): 435944
UTM Nord (Y): 4633514

Classificació

Número de fitxa 08283 - 57
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Contemporani Popular
Segle XIX, XX
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIL
Observacions protecció: BCIL Pla Especial de Protecció del centre urbà de Tona. Antic Camí Ral i Plaça Major. Catàleg de Béns a protegir. Núm. 01/13-15. Aprovació inicial, juny de 2023.
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: 6137025DG3363N
Autoria de la fitxa Josep Anton Pérez Arriaga (TRÍADE serveis Culturals)
Data de registre de la fitxa: dj., 28/03/2024 - 20:51

Descripció

Edifici entre mitgeres d'estructura tradicional amb dues crugies paral·leles. La coberta és de teula àrab a dues vessants, i el carener és paral·lel a la façana. La façana presenta una composició simètrica, organitzada en un eix per crugia. El revestiment és un arrebossat de morter de calç.

La planta baixa actualment té quatre obertures, de les quals dues (porta i finestra núm.15) procedeixen de la partió d'un antic portal. La gran finestra del número 13 és la transformació d'un altre portal (ROVIRA, 2023). Finalment, hi ha una porta que no queda alineada amb cap eix.

Al primer pis, les obertures, de mides diferents, estan emmarcades en pedra. Tenen sortida a balcons, també de mides diferents, el de la dreta quasi no té voladís. Tenen llosanes de pedra i baranes de barrots de forja.

Al segon pis, els balcons són sense vol i les obertures són probablement transformacions d'antigues finestres (ROVIRA, 2023)

Destaca com a tancament de la façana per la part superior, la barbacana de colls de fusta amb mosaic hidràulic de color blanc i blau.

A l'interior, l'espai que dona a la part del darrere, té interès arquitectònic. Destaquen especialment els grans finestrals que hi ha.

Observacions:

L'edifici també ha rebut el nom de cal Secretari, can Grua o antic cafè de Baix dels Verdaguer.

Segons la valoració d'Anna Rovira, la composició de la façana de l'immoble atorga valor de continuïtat en la coherència del paisatge urbà (valor ambiental). Té elements originals que doten caràcter el paisatge urbà. La barbacana, les fusteries, baranes i ampits de la planta baixa expliquen la transformació arquitectònica de principis del s. XX, tan important pel poble de Tona, ja que en aquest segle aquest carrer pateix transformacions destacades. El període de transformació més rellevant se situa entre 1920 i 1935. A més a més, aquesta finca té un valor simbòlic i d'identitat pel poble per la família que hi va viure (ROVIRA, 2023).

Història

El nom li ve de Pio Vall Amblàs, secretari municipal (va ser-ne durant la dictadura de Primo de Rivera, la Segona República, la Guerra Civil i el franquisme). Fill de Centelles, on va néixer el 1887, es va casar amb la pubilla de la casa, Maria Verdaguer Massana. Es va jubilar el 1961.

L'immoble té un cert simbolisme identitari per ser la casa pairal de la família Verdaguer, una de les més antigues del poble, i dels seus descendents. Està documentada com a propietat de la família Verdaguer des del 1560. Residència del pintor Felip Vall i Verdaguer (1916-2012, pintor, decorador i dibuixant català, especialitzat en pintura mural), fill de Pio Vall i Maria Verdaguer. Una placa recorda aquest fet.

Fins a principi del segle XX, hi va haver obert un cafè conegut amb el nom del Cafè de Baix dels Verdaguer, regentat per aquesta família. Al darrere de la casa hi ha encara l'antiga sala de ball, amb terra de fusta, reconvertida a partir de 1925 en taller de confecció de l'empresa tèxtil Corsés María – Mariver, fundada en 1914-1915 per la modista Maria Verdaguer Massana (1893-1994), la mare del pintor. El taller va tancar l'any 1987. A la casa encara s'hi conserven màquines i material del treball de confecció. També una col·lecció de quadres de Felip Verdaguer (ROVIRA, 2023).

Bibliografia

BATLLÉS, Ramon; COLL, Miquel. (1984). “Noms, renoms i malnoms de Tona”. Llibre de l’any 1983. Tona: Ajuntament de Tona

LLEOPART, Anna i PUIGFERRAT, Carles. (2016). “Felip Vall i Verdaguer (1916-2012). Esbós biogràfic”. Llibre de Tona. Tona.

PADRÓS, Carles i PUIGFERRAT, Carles (2011) Tona. Recull gràfic 1890 - 1978. Editorial Efadós

PUIGFERRAT, Carles (1997). “Itinerari d’un artista”. Llibre de Tona. Tona.

ROVIRA, Anna. (2023) Pla Especial de Protecció del centre urbà de Tona – antic camí ral i plaça Major - Catàlegs de Béns a protegir. Ajuntament de Tona. Aprovació inicial.

VALL, Pilar (2018). “Una dona d’empenta. Maria Verdaguer Massana i la creació dels sostenidors globus”. Llibre de Tona. Tona.

